

Ökad säkerhet i domstol

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 2011/12:63 Ökad säkerhet i domstol samt fyra motionsyrkanden som har väckts med anledning av propositionen.

I propositionen föreslår regeringen en ny och enhetlig reglering av förutläggningarna för säkerhetskontroll i domstol. Uppdelningen mellan allmän och särskild säkerhetskontroll tas bort. Säkerhetskontroll i domstol får enligt förslaget genomföras om sådan kontroll behövs för att begränsa risken för att det i en domstols lokaler eller i andra lokaler som används vid domstolsförhandling begås brott som innebär allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom. Ett beslut om säkerhetskontroll ska avse viss tid, dock längst tre månader, eller en viss förhandling. Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om en utvärdering av säkerheten i domstol för målsägande och vittnen. Utskottets förslag grundar sig delvis på en motion (MP). Övriga motionsyrkanden avstyrks.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2012.

I betänkandet finns två reservationer (S, SD, V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	6
Säkerhetskontroll i domstol	6
Propositionen	6
Motioner	8
Yttrande från finansutskottet	8
Utskottets ställningstagande	9
Säkerhet för målsägande och vittnen	9
Motionen	10
Bakgrund	10
Utskottets ställningstagande	10
Reservationer	11
1. Säkerhetskontroll i domstol, punkt 1 (S, V)	11
2. Säkerhetskontroll i domstol, punkt 1 (SD)	12
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Propositionen	14
Följdmotionerna	14
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	15
<i>Bilaga 3</i>	
Finansutskottets yttrande	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Säkerhetskontroll i domstol

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol. Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:63 och avslår motionerna 2011/12:Ju7 av Morgan Johansson m.fl. (S) och 2011/12:Ju8 av Kent Ekeröth (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (S, V)

Reservation 2 (SD)

2. Säkerhet för målsägande och vittnen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om en utvärdering av säkerheten i domstol för målsägande och vittnen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2011/12:Ju9 av Maria Ferm m.fl. (MP).

Stockholm den 8 maj 2012

På justitieutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ewa Thalén Finné (M), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Jan R Andersson (M), Elin Lundgren (S), Johan Pehrson (FP), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Patrick Reslow (M), Maria Ferm (MP), Caroline Szyber (KD), Kent Ekeröth (SD), Carl-Oskar Bohlin (M) och Leif Lindström (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 16 oktober 2008 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att kartlägga säkerhetsriskerna för domstolarna och – om utredaren skulle bedöma att det fanns ett behov av att utöka möjligheterna att besluta om säkerhetskontroll i domstol – att lämna förslag till de lagändringar som krävs. Utredaren skulle även överväga vissa andra frågor med anknytning till lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol. Utredningen antog namnet Utredningen om säkerhet i domstol.

Utredningen överlämnade i september 2009 betänkandet Ökad säkerhet i domstol (SOU 2009:78). Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2009/7919/DOM).

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Med anledning av propositionen har tre motioner väckts. Förslagen i motionerna återges i bilaga 1.

Utskottet har berett finansutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna 2011/12:Ju7 och 2011/12:Ju8. Yttrandet finns i bilaga 3.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag som har till syfte att stärka säkerheten i domstolarna och skapa förutsättningar för alla som besöker eller verkar i en domstol att känna sig trygga och säkra där.

Regeringen föreslår en ny och enhetlig reglering av förutsättningarna för säkerhetskontroll i domstol. Uppdelningen mellan allmän och särskild säkerhetskontroll tas bort. Säkerhetskontroll i domstol får genomföras om en sådan kontroll behövs för att begränsa risken för att det i en domstols lokaler eller i andra lokaler som används vid domstolsförhandling begås brott som innebär allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom. Ett beslut om säkerhetskontroll ska avse viss tid, dock längst tre månader, eller en viss förhandling.

Säkerhetskontroll beslutas av domstolens chef eller någon annan lagfaren domare som han eller hon har delegerat beslutanderätten till. Ska säkerhetskontroll ske med anledning av en viss förhandling, får den även beslutas av rätten. Innan säkerhetskontroll beslutas ska samråd ske med polismyndigheten och, om kontroll ska ske med anledning av en viss förhandling i brottmål, med åklagaren. Samråd behöver dock inte ske om det är uppenbart obehövligt.

En säkerhetskontroll genomförs, efter närmare anvisningar av polismyndigheten, av en ordningsvakt under ledning av en polisman eller av en polisman. Vid kontrollen ska kroppsvisitation och undersökning av väskor och andra föremål i första hand ske genom användande av metalldetektor eller annan liknande anordning. Möjligheten att lämna okontrollerade väskor och andra föremål för förvaring tas bort.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2012.

Utskottets överväganden

Säkerhetskontroll i domstol

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol och avslår tre motionsyrkanden med förslag om bl.a. införande av permanenta säkerhetskontroller.

Jämför reservationerna 1 (S, V) och 2 (SD).

Propositionen

Förutsättningarna för säkerhetskontroll

I propositionen föreslås att en ny och enhetlig reglering av förutsättningarna för säkerhetskontroll införs samt att uppdelningen mellan allmän och särskild säkerhetskontroll tas bort.

Säkerhetskontroll i domstol föreslås få genomföras om en sådan kontroll behövs för att begränsa risken för att det i en domstols lokaler eller i andra lokaler som används vid domstolsförhandling begås brott som innebär allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Regeringen anför i propositionen att det inte är tillräckligt att, på det sätt som föreslogs i betänkandet Ökad säkerhet i domstol (SOU 2009:78), den enda förutsättningen för säkerhetskontroll som anges i lag är att kontrollen ska syfta till att förebygga viss allvarlig brottslighet. Regeringen erinrar om att principerna om informationsfrihet och domstolsförhandlings offentlighet är fastlagda i grundlag (2 kap. 1 § första stycket 2 och 11 § andra stycket regeringsformen, RF). Det gäller även skyddet mot kroppsvi-sitation (2 kap. 6 § RF). En begränsning av dessa fri- och rättigheter får ske genom lag och endast under de förutsättningar som anges i 2 kap. 21 § RF.

För att uppfylla RF:s krav på proportionalitet i förhållande till berörda fri- och rättigheter måste det enligt regeringen förutsättas att i vart fall någon form av säkerhetsrisk kan identifieras för att det ska vara motiverat att genomföra säkerhetskontroll i domstol. Regeringen anser därför att regleringen bör formuleras med utgångspunkt i risken att det i den aktuella domstolens lokaler begås brott mot person eller egendom och i behovet av att begränsa denna risk med en säkerhetskontroll. Med en sådan utformning framgår att såväl mindre risker som risker av mer generell karaktär kan beaktas samtidigt som det måste föreligga ett behov av att genomföra en säkerhetskontroll. I detta ligger att det måste prövas om säkerhetskon-

troll är en lämplig och adekvat åtgärd utifrån den situation som råder för domstolen. En med dessa utgångspunkter formulerad bestämmelse bedömer regeringen vara förenlig med både RF och Europakonventionen. Domstolen måste alltid överväga om andra, mindre ingripande åtgärder är tillräckliga för att uppnå syftet med kontrollen. En proportionalitetsbedömning ska alltså göras i det enskilda fallet.

Beslut om säkerhetskontroll

I propositionen föreslås att säkerhetskontroll ska beslutas av domstolens chef eller någon annan lagfaren domare som han eller hon har delegerat beslutanderätten till. Om kontroll ska ske med anledning av en viss förhandling, får säkerhetskontroll även beslutas av rätten.

Innan säkerhetskontroll beslutas ska samråd ske med polismyndigheten och, om kontrollen ska ske med anledning av en viss förhandling i brottmål, med åklagaren. Samråd behöver dock inte ske om det är uppenbart obehövligt.

Ett beslut om säkerhetskontroll ska avse viss tid, dock längst tre månader, eller en viss förhandling. I beslutet ska det anges vilka lokaler som kontrollen ska omfatta.

Säkerhetskontrollens omfattning och utförande

En säkerhetskontroll föreslås omfatta dem som har kallats att närvara vid en förhandling och övriga besökare till de lokaler som beslutet om säkerhetskontroll avser. Kontrollen omfattar dock inte domstolens anställda eller nämndemän och andra som infinner sig i berörda lokaler när de utövar allmän tjänst eller offentligt uppdrag och inte heller advokater. Om det finns särskilda skäl får den som enligt vad som anges ovan får besluta om den aktuella säkerhetskontrollen, undanta andra personer från säkerhetskontrollen eller besluta att personer som annars skulle vara undantagna ska omfattas av kontrollen.

Vidare föreslås att en säkerhetskontroll ska genomföras, efter närmare anvisningar av polismyndigheten, av en ordningsvakt under ledning av en polisman eller av en polisman. Kroppsvisitation och undersökning av väskor och andra föremål föreslås ske genom användande av metalldetektor eller annan liknande anordning eller, om det finns särskilda skäl, på annat sätt.

Kroppsvisitation som är av mer väsentlig omfattning ska enligt propositionen utföras i ett avskilt utrymme. Vidare får kroppsvisitation utföras eller bevitnas endast av en person som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte sker genom användande av metalldetektor eller annan liknande anordning eller avser föremål som den visiterade har med sig.

Slutligen föreslås att regleringen av kroppsvisitation i lagen om säkerhetskontroll i domstol anpassas så att den överensstämmer med rättegångsbalkens definition av kroppsvisitation.

Förvaring av okontrollerade föremål

Regeringen föreslår att möjligheten att lämna okontrollerade föremål för förvaring tas bort.

Motioner

I motion 2011/12:Ju7 (S) föreslår motionärerna att det på sikt ska bli möjligt för domstolar att införa permanenta säkerhetskontroller. Motionärerna anför att många av dem som arbetar inom rättsväsendet drabbas av hot och trakasserier och att allt fler känner otrygghet och osäkerhet vid domstolsförhandlingar. Enligt motionärerna kan det ifrågasättas om regeringens förslag i propositionen är tillräckliga. Inriktningen i säkerhetsarbetet på domstolarna bör vara att gå mot permanenta säkerhetskontroller.

I motion 2011/12:Ju8 (SD) föreslås i yrkande 1 att fasta och tidsmässigt permanenta inpasseringskontroller med larmbågar, lika dem som används på flygplatser, installeras vid landets domstolar. Vidare föreslås i yrkande 2 en ökad närvaro av säkerhetspersonal i form av uniformerade vakter för att ge en ökad upplevd och faktisk trygghet i domstolarna.

Yttrande från finansutskottet

I sitt yttrande (2011/12:FiU6y) till justitieutskottet över motionerna 2011/12:Ju7 och 2011/12:Ju8 hänvisar finansutskottet till ett underlag för beräkning av kostnaderna för säkerhetskontroller i domstolar som Domstolsverket har tagit fram. Sammanfattningsvis konstaterar Domstolsverket att ökade säkerhetskontroller skulle innebära stora kostnadsökningar för Sveriges Domstolar. Investeringskostnaderna beräknas kunna bli ca 75 miljoner kronor och de ökade årliga driftskostnaderna sammanlagt ca 93 miljoner kronor.

Finansutskottet anför i sitt ställningstagande vidare följande.

Från finansutskottets utgångspunkt är det, som utskottet tidigare har konstaterat (senast i yttrande 2011/12:FiU5y till utbildningsutskottet), viktigt att de statsfinansiella konsekvenserna av förslagen om att öka säkerhetskontrollerna vid domstolarna beaktas inom ramen för den årliga budgetprocessen.

Finansutskottet hänvisar till att utskottet upprepade gånger har framhållit den breda parlamentariska förankring som sedan mitten av 1990-talet finns kring behovet av sunda offentliga finanser och hur det finanspolitiska ramverket ska användas för att uppnå detta (jfr bet. 2010/11:FiU42). Den nya budgetprocessen, där riksdagen bl.a. använder rambeslutsmodellen, har varit en starkt bidragande faktor till den goda utvecklingen av de offentliga finanserna sedan mitten av 1990-talet. Utskottet vill betona vikten av att nya utgifter för staten alltid föregås av en grundlig beredning av regeringen och att utgiftspåverkande beslut fattas inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis i likhet med regeringen framhålla att principerna om informationsfrihet och domstolsförhandlings offentlighet är fastlagda i grundlag (2 kap. 1 § första stycket 2 och 11 § andra stycket regeringsformen, RF). Det gäller även skyddet mot kroppsvisitation (2 kap. 6 § RF). En begränsning av dessa fri- och rättigheter får ske genom lag och endast under de förutsättningar som anges i 2 kap. 21 § RF.

Utskottet delar regeringens uppfattning om att det för att uppfylla RF:s krav på proportionalitet i förhållande till berörda fri- och rättigheter måste förutsättas att i vart fall någon form av säkerhetsrisk kan identifieras för att det ska vara motiverat att genomföra säkerhetskontroll i domstol. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att regleringen bör formuleras med utgångspunkt i risken att det i den aktuella domstolens lokaler begås brott mot person eller egendom och i behovet av att begränsa denna risk med en säkerhetskontroll. Med en sådan utformning framgår att såväl mindre risker som risker av mer generell karaktär kan beaktas samtidigt som det måste föreligga ett behov av att genomföra en säkerhetskontroll. I detta ligger att det måste prövas om säkerhetskontroll är en lämplig och adekvat åtgärd utifrån den situation som råder för domstolen. En med dessa utgångspunkter formulerad bestämmelse bedömer utskottet vara förenlig med både RF och Europakonventionen. Domstolen måste alltid överväga om andra, mindre ingripande åtgärder är tillräckliga för att uppnå syftet med kontrollen. En proportionalitetsbedömning ska alltså göras i det enskilda fallet. Som anförs i propositionen får en reglering utformad på angivet sätt bedömas motsvara domstolarnas behov av att genomföra säkerhetskontroller för att möta de risker för brott som råder vid respektive domstol.

Utskottet vill också i detta sammanhang erinra om att finansutskottet i sitt yttrande pekar på att ökade säkerhetskontroller totalt skulle innebära stora kostnadsökningar för Sveriges Domstolar. Som finansutskottet betonar ska nya utgifter för staten alltid föregås av en grundlig beredning av regeringen och utgiftspåverkande beslut fattas inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens lagförslag och avstyrker motionerna 2011/12:Ju7 (S) och 2011/12:Ju8 (SD).

Säkerhet för målsägande och vittnen

Utskottets förslag i korthet

Med delvis bifall till ett motionsyrkande från MP tillkännager riksdagen för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att genomföra en utvärdering av säkerheten i domstol för målsägande och vittnen.

Motionen

I motion 2011/12:Ju9 (MP) pekar motionärerna på behovet av ett förbättrat skydd och ökad säkerhet för vittnen och målsägande. Det bör enligt motionärerna närmare utredas hur det ser ut med säkerheten för vittnen och målsägande i domstol. I arbetet bör särskilt ingå hur skyddet för personer som har utsatts för våld i nära relationer kan utvecklas.

Bakgrund

Utskottet behandlade motioner liknande det nu aktuella motionsyrkandet i sitt senaste budgetbetänkande (2011/12:JuU1 s. 53 ff.). Utskottet betonade den centrala betydelsen av hög kompetens och professionellt bemötande och konstaterade att det inom rättsväsendets olika myndigheter kontinuerligt vidtas åtgärder för att öka kompetensen inom olika områden och förbättra bemötandet. Utskottet konstaterade vidare att regeringen har aviserat ett antal åtgärder för att öka kompetensen inom rättsväsendets myndigheter och för att se till att de som kommer i kontakt med myndigheterna bemöts professionellt och kan känna sig trygga och säkra. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2011/12:95).

Av regleringsbrevet för Sveriges Domstolar för 2012 framgår att Domstolsverket ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att öka skyddet och säkerheten för de anställda i domstolen, för parter och andra som deltar i en rättegång samt för övriga personer som besöker domstolarna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionen om att det är av mycket stor vikt att målsägande och vittnen som befinner sig i domstolen ska känna sig trygga och säkra. Även om frågan har uppmärksammats under senare år i olika sammanhang, senast genom det ovan beskrivna uppdraget till Domstolsverket, anser utskottet att det saknas en heltäckande bild av det arbete som utförs i domstolarna för att skydda målsägande och vittnen och vilken effekt arbetet haft. Det finns därför enligt utskottets uppfattning skäl att genomföra en utvärdering av säkerheten i domstol för målsägande och vittnen. Detta bör riksdagen, med delvis bifall till motion 2011/12:Ju9 (MP), som sin mening ge regeringen till känna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Säkerhetskontroll i domstol, punkt 1 (S, V)

av Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S) och Leif Lindström (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:63 och motion

2011/12:Ju7 av Morgan Johansson m.fl. (S) och

bifaller delvis motion

2011/12:Ju8 av Kent Ekeröth (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Utvecklingen med fler våldsbrott och ett ökat inslag av grov organiserad brottslighet i samhället innebär ett betydligt hårdare samhällsklimat än tidigare. Under flera år har vi kunnat se att antalet anmälda övergrepp i rättsak har ökat kraftigt. Många av dem som arbetar inom rättsväsendet drabbas av hot och trakasserier, och allt fler känner otrygghet och osäkerhet vid domstolsförhandlingar. Polisen vittnar om att det är svårt att få vittnen att vittna. Det har även förekommit ett flertal incidenter vid domstolar, och farliga föremål tas kontinuerligt i beslag vid olika domstolar.

Mot denna bakgrund menar vi att det finns ett starkt behov av att förbättra säkerheten vid domstolar. Förslagen i propositionen innebär ökade möjligheter att genomföra säkerhetskontroll om en säkerhetsrisk kan konstateras. Vi ställer oss bakom förslagen i propositionen, men ifrågasätter dock om regeringens förslag är tillräckliga. Både Domstolsverket och Åklagarmyndigheten förordar någon form av permanenta säkerhetskontroller. Vi menar att en sådan ordning skulle ha en preventiv effekt och öka tryggheten och säkerheten i rättsprocessen. Problemet med att utgå från en riskbedömning är att det är svårt att i förväg bedöma vilka mål som resulterar i våld, hot eller andra brottsliga gärningar. Utredningen visar att det finns andra länder i Europa som har permanenta lösningar för säkerhetskon-

troller. Permanenta säkerhetskontroller kräver ökade resurser, men rättstryggheten måste i längden anses överväga ökade kostnader. Vi delar finansutskottets uppfattning att nya utgifter för staten alltid ska föregås av en grundlig beredning av regeringen och att besluten ska fattas inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Sammanfattningsvis menar vi att inriktningen i säkerhetsarbetet på domstolarna bör vara att gå mot permanenta säkerhetskontroller vid domstolarna. Regeringen bör därför återkomma med förslag som gör det möjligt för alla domstolar att på sikt införa permanenta säkerhetskontroller.

2. Säkerhetskontroll i domstol, punkt 1 (SD)

av Kent Ekeröth (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:63 och motion

2011/12:Ju8 av Kent Ekeröth (SD) yrkandena 1 och 2 samt bifaller delvis motion

2011/12:Ju7 av Morgan Johansson m.fl. (S).

Ställningstagande

Den anmälda våldsbrottsligheten har ökat under senare år. De kriminella nätverken breder ut sig och blir allt fler. Brottsligheten har också blivit mer internationell, bl.a. till följd av Sveriges medlemskap i EU och inträde i Schengensamarbetet. Det är en utveckling som också medför ökade risker för domstolarnas verksamhet. Vidare har antalet anmälningar om övergrepp i rättssak, t.ex. att ett vittne har utsatts för våld eller hot, ökat markant mellan åren 1999 och 2006. Det förekommer att dessa brott begås i domstol i samband med domstolsförhandlingar. De omfattande beslag av farliga föremål som förekommer vid vissa säkerhetskontroller är också oroande. Jag ser därför positivt på förslagen i regeringens proposition och ställer mig bakom dessa.

Mot bakgrund av den ovan beskrivna utvecklingen anser jag emellertid, liksom flera remissinstanser, att det finns anledning att gå längre och införa fasta och tidsmässigt permanenta inpasseringskontroller med larmbågar, likadana som dem som används på flygplatser. Sveriges Domstolar efterfrågade dessutom utökad finansiering i sin hemställan för 2012 just för att kunna införa sådana permanenta kontroller. Sverigedemokraterna

avsatte medel för permanenta inpasseringskontroller i budgetförslaget för 2012, och vi avser att även i vårt budgetförslag för 2013 avsätta medel för det ändamålet.

Kontrollen bör inkludera hela domstolsbyggnaden, dvs. även de allmänna utrymmena i anslutning till själva förhandlingssalen. Det är viktigt att hela domstolsbyggnaden är fredad och att både den faktiska och upplevda tryggheten höjs så snart man passerar in i byggnaden. Detta innebär även att en person som vägrar genomgå kontroll ska kunna nekas tillträde till byggnaden.

Enligt Utredningen om säkerhet i domstol finns det många fördelar med denna typ av säkerhetskontroll (se SOU 2009:80 s. 137–142). Bland annat framhålls att dessa kontroller inte är beroende av invecklade och möjligen felaktiga riskbedömningar. Det finns också förutsättningar för besparingar, både tidsmässiga och ekonomiska, om hotbilden och tänkbara motåtgärder inte regelmässigt behöver övervägas. Slutligen, och framför allt, framhålls att det är ett särskilt rättssäkerhetsintresse att enskilda parter och vittnen m.fl. ska kunna yttra sig fritt utan fruktan och oro för våld under pågående förhandling.

Trots den utvidgade säkerhetsåtgärning som jag har skisserat ovan kommer det fortfarande att finnas möjlighet att begå hot- och våldshandlingar efter den föreslagna inpasseringskontrollen, även om de faktiska och upplevda riskerna minimeras avsevärt. Därför vill jag i kombination med denna satsning även se en ökad närvaro av säkerhetspersonal i form av uniformerade vakter i likhet med Sveriges Domstolars önskan. Även detta budgeterades i Sverigedemokraternas budgetförslag för 2012, och vi avser att återkomma i vårt förslag för 2013 även i denna del.

När det gäller de ekonomiska konsekvenserna av mitt förslag instämmer jag i finansutskottets uppfattning att nya utgifter för staten alltid ska föregås av en grundlig beredning av regeringen och att besluten ska fattas inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2011/12:63 Ökad säkerhet i domstol:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol.

Följdmotionerna

2011/12:Ju7 av Morgan Johansson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det möjligt för domstolar att på sikt införa permanenta säkerhetskontroller.

2011/12:Ju8 av Kent Ekeröth (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fasta och tidsmässigt permanenta inpasseringskontroller med larmbågar, lika dem som används på flygplatser, installeras vid Sveriges domstolar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka säkerhetspersonalen, i form av synliga uniformerade vakter, för att ge ökad upplevd och faktisk trygghet i Sveriges domstolar.

2011/12:Ju9 av Maria Ferm m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett förbättrat skydd och ökad säkerhet i domstolar för vittnen och målsägande.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen
(1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol

dels att 1–9 §§ samt rubriken närmast före 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen närmast före 4 § ska införas en ny rubrik av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Allmän säkerhetskontroll och särskild säkerhetskontroll

Förutsättningar för säkerhetskontroll¹

1 §²

Säkerhetskontroll i domstol får genomföras som allmän eller särskild säkerhetskontroll.

Allmän säkerhetskontroll får genomföras, om det finns anledning att befara att det i en domstols lokaler kan komma att förövas brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Säkerhetskontroll i domstol får genomföras om en sådan kontroll behövs för att begränsa risken för att det i en domstols lokaler eller i andra lokaler som används vid domstolsförhandling begås brott som innebär allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Särskild säkerhetskontroll får genomföras, om det till följd av särskilda omständigheter finns risk för att det i samband med en domstolsförhandling kan komma att förövas brott som anges i andra stycket.

2 §³

Allmän säkerhetskontroll beslutas av domstolens chef eller annan lagfaren domare som han eller hon har delegerat beslutanderätten till. Särskild säkerhetskontroll beslutas

Säkerhetskontroll beslutas av domstolens chef eller någon annan lagfaren domare som han eller hon har delegerat beslutanderätten till. Ska säkerhetskontroll ske med

¹ Senaste lydelse 2001:180.

² Senaste lydelse 2001:180.

³ Senaste lydelse 2001:180.

av rätten eller, om förhandlingen ännu inte har inletts, av den som skall vara ordförande vid förhandlingen.

Innan säkerhetskontroll beslutas skall samråd ske med polismyndigheten och, i fråga om särskild säkerhetskontroll i brottmål, med åklagaren.

Ett beslut om allmän säkerhetskontroll skall avse viss tid och, vid behov, innehålla uppgift om vilka lokaler som beslutet avser. Ett beslut om särskild säkerhetskontroll skall avse en viss förhandling.

Allmän säkerhetskontroll omfattar besökare till domstolens lokaler. Kontrollen avser dock inte domstolens anställda eller nämndemän och andra som infinner sig i domstolens lokaler på grund av utövning av allmän tjänst eller offentligt uppdrag och inte heller advokater. Domstolen får, om särskilda skäl talar för det, undanta andra personer från kontrollen och besluta att personer som annars skulle vara undantagna skall omfattas av kontrollen.

Särskild säkerhetskontroll omfattar åhörare och dem som har kallats att närvara vid förhandlingen. Kontrollen avser dock inte rättens ledamöter och andra som skall närvara vid förhandlingen på grund av utövning av allmän tjänst eller offentligt uppdrag och inte heller advokater. Domstolen får, om särskilda skäl talar för det,

anledning av en viss förhandling, får den även beslutas av rätten.

Innan säkerhetskontroll beslutas ska samråd ske med polismyndigheten och, om kontroll ska ske med anledning av en viss förhandling i brottmål, med åklagaren. Samråd behöver dock inte ske om det är uppenbart obehövligt.

Ett beslut om säkerhetskontroll ska avse viss tid, dock längst tre månader, eller en viss förhandling. I beslutet ska det anges vilka lokaler som kontrollen ska omfatta.

3 §⁴

En säkerhetskontroll omfattar dem som har kallats att närvara vid en förhandling och övriga besökare till de lokaler som beslutet om säkerhetskontroll avser. Kontrollen omfattar dock inte domstolens anställda eller nämndemän och andra som infinner sig i berörda lokaler när de utövar allmän tjänst eller offentligt uppdrag och inte heller advokater. Om det finns särskilda skäl får den som enligt 2 § får besluta om den aktuella säkerhetskontrollen undanta andra personer från kontrollen eller besluta att personer som annars skulle vara undantagna ska omfattas av denna.

⁴ Senaste lydelse 2001:180.

undanta andra personer från kontrollen.

Genomförande av kontrollen

4 §⁵

Säkerhetskontroll genomförs, efter närmare anvisningar av polismyndigheten, av polisman. *Vid allmän säkerhetskontroll får dock polismyndigheten besluta att kontrollen skall genomföras av ordningsvakt under ledning av polisman. Vid särskild säkerhetskontroll får polismyndigheten besluta att polisman som genomför kontrollen skall biträdas av ordningsvakt.*

En säkerhetskontroll genomförs, efter närmare anvisningar av polismyndigheten, av en ordningsvakt under ledning av en polisman eller av en polisman.

5 §⁶

Vid säkerhetskontroll *skall* vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott som avses i 1 § eftersökas. För detta ändamål får kroppsvisitation utföras. *Väskor* och andra föremål *som medförs till eller påträffas i domstolens lokaler* får undersökas. *Väskor och andra föremål som lämnats till sådan förvaring som avses i 6 § får dock undersökas endast om det finns särskilda skäl.*

Vid *en* säkerhetskontroll *ska* vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott som avses i 1 § eftersökas. För detta ändamål får kroppsvisitation utföras *och väskor* och andra föremål som påträffas i *de lokaler som omfattas av säkerhetskontrollen* undersökas.

Vid allmän säkerhetskontroll skall kroppsvisitation och undersökning av väskor och andra föremål ske genom användande av metalldetektor eller liknande anordning eller, om det finns särskilda skäl, på annat sätt.

Kroppsvisitation och undersökning av väskor och andra föremål *ska* ske genom användande av metalldetektor eller *annan* liknande anordning eller, om det finns särskilda skäl, på annat sätt.

Kroppsvisitation *och* undersökning av väskor och andra föremål *som sker* på annat sätt än genom användande av metalldetektor eller liknande anordning *får* utföras av polisman eller av ordningsvakt

Om kroppsvisitation *eller* undersökning av väskor och andra föremål *ska* ske på annat sätt än genom användande av metalldetektor eller *annan* liknande anordning, *ska uppgiften* utföras av

⁵ Senaste lydelse 2001:180.

⁶ Senaste lydelse 2001:180.

som polismyndigheten har godkänt för *uppgiften*.

Identitetskontroll får genomföras endast för att fastställa om en person, som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontroll, *skall* undantas från kontrollen.

en polisman eller av *en* ordningsvakt som polismyndigheten har godkänt för *sådan* uppgift.

Identitetskontroll får genomföras endast för att fastställa om en person som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontroll *ska* undantas från kontrollen.

6 §⁷

Den som *inte* underkastar sig *allmän* säkerhetskontroll *skall* vägras tillträde till *domstolens* lokaler. Den som *inte* underkastar sig *särskild* säkerhetskontroll *skall* vägras tillträde till *förhandlingen*.

Om någon som är kallad till en förhandling vid domstolen vägrar att *underkasta* sig säkerhetskontroll, *skall* detta omedelbart anmälas till domstolen. Den som *enligt* 2 § *skall* besluta om kontroll, *skall* då avgöra om den som har vägrat att *underkasta* sig säkerhetskontroll *skall* undantas från denna. Får den som vägrar att *underkasta* sig säkerhetskontroll hämtas till domstolen, om han eller hon uteblir, får *den* som *skall* besluta om kontrollen förordna att personen trots sin vägran *skall* *undergå* säkerhetskontroll.

Vid prövning *enligt* *andra* stycket *skall*, såvitt avser *allmän* säkerhetskontroll, om möjligt rätten vid *den* förhandling till vilken personen har kallats eller, om *förhandlingen* ännu *inte* har inletts, *den* som *skall* vara rättens ordförande vid *förhandlingen*, höras.

Den som *inte* tillåter *undersökning* av väska eller annat föremål *skall*, om det anses lämpligt, *ges* tillfälle att lämna föremålet till förvaring. Lämnas föremålet till förvaring, får tillträde *inte* vägras.

Den som vägrar att *genomgå* en säkerhetskontroll *ska* *inte* ges tillträde till *de* lokaler som kontrollen *omfattar*.

Om någon som är kallad till en förhandling vid domstolen vägrar att *genomgå* en säkerhetskontroll, *ska* detta omedelbart anmälas till domstolen. Rätten *ska* då avgöra om den som har vägrat att *genomgå* säkerhetskontroll *ska* undantas från denna. Får den som vägrar att *genomgå* en säkerhetskontroll hämtas till domstolen, om han eller hon uteblir, får rätten *besluta* att personen trots sin vägran *ska* *genomgå* kontrollen.

⁷ Senaste lydelse 2001:180.

7 §⁸

Påträffas vid säkerhetskontroll något sådant föremål som avses i 5 § första stycket första meningen och tas det inte i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken, *skall* den hos vilken föremålet påträffas uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring. Är innehavaren till ett påträffat föremål okänd, får det omhändertas.

Den som inte efterkommer uppmaningen får avlägsnas från domstolens lokaler, om inte annat följer av tredje stycket.

Om någon som är kallad till en förhandling vid domstolen inte följer en uppmaning *som avses i första stycket*, *skall* detta omedelbart anmälas till domstolen. *Den som enligt 2 § skall besluta om kontroll, skall* då avgöra om den som har vägrat att lämna föremålet ifrån sig *skall* få tillträde utan att lämna det ifrån sig. Får den som vägrat att lämna ifrån sig föremålet hämtas till domstolen, om han eller hon uteblir, får *den som skall besluta om kontrollen förordna* att föremålet trots personens vägran *skall* omhändertas för förvaring.

Vid prövning enligt tredje stycket skall, såvitt avser allmän säkerhetskontroll, om möjligt rätten vid den förhandling till vilken personen har kallats eller, om förhandlingen ännu inte har inletts, den som skall vara rättens ordförande vid förhandlingen, höras.

Påträffas vid *en* säkerhetskontroll något sådant föremål som avses i 5 § första stycket första meningen och tas det inte i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken, *ska* den hos vilken föremålet påträffas uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring. *Den som inte följer en sådan uppmaning får avlägsnas från domstolens lokaler eller de andra lokaler som används vid domstolsförhandling, om inte annat följer av andra stycket.* Är innehavaren till ett påträffat föremål okänd, får det omhändertas.

Om någon som är kallad till en förhandling vid domstolen inte följer en uppmaning *enligt* första stycket, *ska* detta omedelbart anmälas till domstolen. *Rätten ska* då avgöra om den som har vägrat att lämna föremålet ifrån sig *ska* få tillträde utan att lämna det ifrån sig. Får den som vägrat att lämna ifrån sig föremålet hämtas till domstolen, om han eller hon uteblir, får *rätten besluta* att föremålet trots personens vägran *ska* omhändertas för förvaring.

⁸ Senaste lydelse 2001:180.

8 §⁹

Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits enligt denna lag *skall* förvaras på betryggande sätt. *Om det begärs, skall* bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring eller omhändertagits utfärdas. Föremålet *skall* återlämnas till den som har lämnat det till förvaring eller från vilken det omhändertagits när denne lämnar *domstolens lokaler eller, vid särskild säkerhetskontroll, rättssalen eller lokaler som hör till denna.*

Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits enligt denna lag *ska* förvaras på *ett* betryggande sätt. *På begäran ska* ett bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring eller omhändertagits utfärdas. Föremålet *ska* återlämnas till den som har lämnat det till förvaring eller från vilken det omhändertagits när denne lämnar *de lokaler som kontrollen omfattar.*

9 §¹⁰

Kroppsvisitation som är av mera väsentlig omfattning *skall verkställas* i *enskilt rum* och om möjligt i vittnes närvaro. Kroppsvisitation får *verkställas* eller bevitnas endast av person, som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte sker genom metalldetektor eller liknande anordning.

Kroppsvisitation som är av mera väsentlig omfattning *ska utföras* i *ett avskilt utrymme* och om möjligt i vittnes närvaro.

Kroppsvisitation får *utföras* eller bevitnas endast av *en* person som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte sker genom *användande av* metalldetektor eller *annan* liknande anordning *eller avser föremål som den visiterade har med sig.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2012.

⁹ Senaste lydelse 2001:180.

¹⁰ Senaste lydelse 2001:180.

BILAGA 3

Finansutskottets yttrande 2011/12:FiU6y

Ökad säkerhet i domstol

Till justitieutskottet

Justitieutskottet beslutade den 12 april 2012 att ge finansutskottet tillfälle att yttra sig över två motioner som väckts med anledning av proposition 2011/12:63 Ökad säkerhet i domstol. Motionerna innehåller förslag om att inrätta permanenta inpasseringskontroller med larmbågar vid Sveriges domstolar och att utöka närvaron av uniformerad säkerhetspersonal.

Finansutskottet, som begränsar sitt yttrande till ärendets budgetaspekter, betonar i yttrandet vikten av att nya utgifter för staten alltid föregås av en grundlig beredning av regeringen och att besluten fattas inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Utskottets överväganden

Justitieutskottet beslutade den 12 april 2012 att ge finansutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna 2011/12:Ju7 av Morgan Johansson m.fl. (S) och 2011/12:Ju8 av Kent Ekeröth (SD) som väckts med anledning av proposition 2011/12:63 Ökad säkerhet i domstol. Motionerna innehåller förslag om att inrätta permanenta inpasseringskontroller med larmbågar vid Sveriges domstolar och att utöka närvaron av uniformerad säkerhetspersonal.

Propositionen

I proposition 2011/12:63 Ökad säkerhet i domstol lämnas förslag som har till syfte att stärka säkerheten i domstolarna och skapa förutsättningar för alla som besöker eller verkar i en domstol att känna sig trygga och säkra där.

Regeringen föreslår en ny och enhetlig reglering av förutsättningarna för säkerhetskontroller i domstol. Uppdelningen mellan allmän och särskild säkerhetskontroll tas bort. En säkerhetskontroll i domstol får genomföras om en sådan kontroll behövs för att begränsa risken för att det i en domstols lokaler eller i andra lokaler som används vid en domstolsförhandling begås brott som innebär allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom. Ett beslut om säkerhetskontroll ska avse viss tid, dock längst tre månader, eller en viss förhandling.

Beslut om huruvida en säkerhetskontroll ska genomföras fattas av domstolens chef eller någon annan lagfaren domare som han eller hon har delegerat beslutanderätten till. Ska en säkerhetskontroll genomföras med anledning av en viss förhandling, får beslut även fattas av rätten. Innan ett beslut om säkerhetskontroll fattas ska man samråda med polismyndigheten och, om kontrollen ska genomföras med anledning av en viss förhandling i brottmål, med åklagaren. Samråd behöver dock inte genomföras om det är uppenbart obehövt.

En säkerhetskontroll genomförs, efter närmare anvisningar av polismyndigheten, av en ordningsvakt under ledning av en polisman eller av en polisman. Vid kontrollen ska kroppsvisitation och undersökning av väskor och andra föremål i första hand utföras genom användande av metalldetektor eller någon annan liknande anordning. Möjligheten att lämna okontrollerade väskor och andra föremål för förvaring tas bort.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2012.

Motionerna

I motion 2011/12:Ju7 av Morgan Johansson m.fl. (S) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det möjligt för domstolar att på sikt införa permanenta säkerhetskontroller.

I motion 2011/12:Ju8 av Kent Ekeröth (SD) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening dels vad som anförs i motionen om att fasta och permanenta inpasseringskontroller med larmbågar, lika dem som används på flygplatser, installeras vid Sveriges domstolar, dels vad som anförs i motionen om att utöka säkerhetspersonalen, i form av synliga uniformerade vakter, för att ge ökad upplevd och faktiskt trygghet i Sveriges domstolar.

Kostnadsbedömning

Domstolsverket har i en promemoria redovisat ett underlag för beräkning av kostnaderna för säkerhetskontroller i domstolar (daterad den 22 februari 2011). Promemorian baseras på de förslag som redovisas i betänkandet Ökad säkerhet i domstol (SOU 2009:78). Kostnadsbedömningar görs för införandet av säkerhetskontroller på permanent basis dels vid 20 domstolar, dels vid samtliga domstolar i två olika etapper.

Beräkningsunderlagen för de två alternativen redovisas i tabellerna nedan.

Tabell 1 Kostnadsbedömning för 20 domstolar (första etappen)

	Antal	Enhetskostnad	Belopp
Driftkostnader¹			
Ordningstvakter	2,5 i snitt per domstol	50 st à 440 000 kr/år	22 mnkr/år
Inhyrd bevakningstjänst	200–2 200 dagar	4 500 kr/dag	0,9 mnkr– 9,9 mnkr
Investeringskostnader²			
Röntgenutrustning	10 st	300 000 kr/styck	3 mnkr
Larmbågar	20 st	80 000 kr/styck	1,6 mnkr
Ombyggnationer	20 domstolar		30 mnkr
SUMMA			57,5 mnkr–66,5 mnkr

¹ Kostnader för ordningstvakter, inhyrd bevakningstjänst.

² Kostnader för röntgenutrustning, larmbågar och ombyggnationer av domstolar.

Tabell 2 Kostnadsbedömning för samtliga domstolar (andra etappen)

	Antal	Enhetskostnad	Belopp
Driftkostnader³			
Ordningsvakter	2,5 i snitt per domstol		60,7 mnkr
Investeringskostnader⁴			
Larvbågar	65 st	80 000 kr/styck	5,2 mnkr
Ombyggnationer			35 mnkr
SUMMA			100,9 mnkr

Finansutskottets ställningstagande

Justitiekommittén har gett finansutskottet tillfälle att yttra sig över motioner som innehåller förslag om att inrätta permanenta inpasseringskontroller med larvbågar vid Sveriges domstolar och att utöka närvaron av uniformerad säkerhetspersonal. Finansutskottet begränsar yttrandet till ärendets budgetaspekter.

Som framgår ovan har Domstolsverket tagit fram ett underlag för beräkning av kostnaderna för säkerhetskontroller i domstolar. Sammanfattningsvis konstaterar Domstolsverket i promemorian, mot bakgrund av utredningsförslaget, att ökade säkerhetskontroller totalt skulle innebära stora kostnadsökningar för Sveriges Domstolar. Investeringskostnaderna beräknas kunna bli ca 75 miljoner kronor och de ökade årliga driftkostnaderna sammanlagt ca 93 miljoner kronor.

Från finansutskottets utgångspunkt är det, i likhet med vad utskottet flera gånger tidigare konstaterat (senast i yttr. 2011/12:FiU5y till utbildningsutskottet), viktigt att de statsfinansiella konsekvenserna av förslagen om att öka säkerhetskontrollerna vid domstolarna beaktas inom ramen för den årliga budgetprocessen. Utskottet har upprepade gånger framhållit den breda parlamentariska förankring som sedan mitten av 1990-talet finns kring behovet av sunda offentliga finanser och hur det finanspolitiska ramverket ska användas för att uppnå detta (jfr bet. 2010/11:FiU42). Den nya budgetprocessen, där riksdagen bl.a. använder rambeslutsmodellen, har varit en starkt bidragande faktor till den goda utvecklingen av de offentliga finanserna sedan mitten av 1990-talet. Utskottet vill betona vikten av att nya utgifter för staten alltid föregås av en grundlig beredning av regeringen och att utgiftspåverkande beslut fattas inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

³ Kostnader för ordningsvakter.

⁴ Kostnader för larvbågar och ombyggnationer av domstolar.

Stockholm den 24 april 2012

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Elisabeth Svantesson (M), Pia Nilsson (S), Göran Pettersson (M), Jörgen Hellman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Maryam Yazdanfar (S), Per Åsling (C), Marie Nordén (S), Staffan Anger (M), Anders Sellström (KD), Erik Almqvist (SD), Ulla Andersson (V), Sven-Erik Bucht (S), Edip Noyan (M), Mats Pertoft (MP) och Martin Andreasson (FP).